

DANNE NORDLING:

Makten och Machiavelli

Den politiska maktens grundvalar är inte självklara. I Sverige har vi länge undvikit att diskutera de fundamentala politiska frågorna. Det är därför desto mera välkommet att Anders Ehnmark nu utkommit med en bok om Nicolò Machiavelli. Denna essä kan förhoppningsvis ses som början till något mycket större än problematiken kring kuppmaakarnas eller rebellernas maktövertagande i äldre tiders småstater eller dagens u-länder.

Anders Ehnmark: **Maktens hemligheter.**
En essä om Machiavelli. Norstedts 1986

Som bekant är den vanligaste tolkningen av Machiavelli (1469–1527) att han gav råd till en blivande furste hur denne effektivast skulle erövra och behålla den politiska makten. För att erövra makten får inte något vara främmande för fursteaspiranten: intriger, våld, korruption, förräderi, lönnmord, list och lögner. För att behålla makten bör fursten placera sina åtgärder någonstans i mitten av intervallet att vara fruktad men inte hatad av undersåtarna.

En annan tolkningstradition går ut på att Machiavelli är en sanningssägare och att han avslöjar maktsträvarens teknik. Om målen är bra eller ej lämnas därhän men Machiavelli anses stå på folkets sida mot tyrannerna. I modern tappning går detta synsätt förenat igen i Edward Luttwaks bok "Statskupp – En praktisk handbok" från 1968. Statskuppens demokratisering skulle vara ett intresse för varje liberalt tänkande individ.

En tredje aspekt på Machiavelli som Ehnmark först på senare år kommit fram till är skillnaden mellan befrielse och fri-

het. Exemplet Polen visar enligt Ehnmark att 1900-talssocialismen tagit slut. För man tro Machiavelli kommer nya revolutionärer att ta makten i ett evigt kretslopp. Frihetens framtid förefaller förvisso dystert, men rimligtvis borde det finnas ett hopp kvar om maktsträvarens cykliska kretslopp kan brytas.

"Det finns ingen annan rätt än den makten gör – annars bara tänkt rätt, obeväpnade profetors rätt", skriver Ehnmark om Machiavelli. Detta har full relevans i dagens utvecklade samhälle där vi bara behöver exkludera de mera våldsamma delarna av Machiavelli. "Politiken är krigets fortsättning med andra medel" är Ehnmarks turnering av Machiavellis tankegångar i "Om krigskonsten". På den tiden var politik ett spel med symboler, som måste kunna lösas in i våld, i analogi med sedlar som löstes in i guld. Slutsatsen, som ligger i det faktum att guldmyntfoten i dag är avskaffad, drar dock inte Ehnmark.

Pappersmyntfot och demokrati kan fungera utan att det betyder att Machiavelli är obsolet. Finns det någon annan legitimitet för majoritetens rätt än devisen "makt är rätt"? Fortfarande gäller Machiavellis påpekande om glömskan som den faktor som skapar varaktig legitimitet. "Först då minnet av hur makten skapades har bleknat, kan staten få stadgan hos en legitim stat", skriver Ehnmark.

Dagens politiska system i Sverige medger att den som behärskar sin Machiavelli också kan erövra och behålla makten. Men problemet som varken Machiavelli, Ehnmark eller de svenska grundlagsfäderna kunde bli kvitt kvarstår: varför skulle de som är mest machiavelliska också vara de som borde styra över andra människor?

Ehnmarks bok är en uppfordran till

principiellt politiskt tänkande. Den rekommenderas till alla ideologiskt intresserade läsare — särskilt på den borgerliga sidan.

ÅRSSAMMANKOMST

Föreningen Svensk Tidskrifts Vänners
årssammankomst

tisdagen den 12 maj 1987 kl 18.15
Läkarsällskapet, Klara Östra Kyrkogata 10,
Stockholm

- Redogörelse för Svensk Tidskrifts verksamhet
- Middag
- Föredrag av Hans L Zetterberg

Anmälan per telefon **08-67 59 55**